

## تأثیر نمای بناهای تاریخی بر تصویر ذهنی شهروندان شهر تبریز (مطالعه موردی: گذر خیابان تاریخی تربیت)

مهدي عبداللهي<sup>۱\*</sup>، بهنام قاسم زاده<sup>۲</sup>، كسري رهبري پور<sup>۳</sup>

<sup>۱</sup> دانشجوی دکتری، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه تبریز  
<sup>۲</sup> کارشناس ارشد معماری، گروه هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز  
<sup>۳</sup> کارشناس ارشد معماری، گروه هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز

(تاریخ دریافت: ۹۱/۱۱/۱ تاریخ پذیرش: ۹۲/۲/۲)

### چکیده

نمای بناها، به عنوان حد فاصل بین فضای داخلی و خارجی، اغلب موضوع ارزیابی عابران محله‌های تاریخی است. از این رو این نماها تأثیر بسزایی بر تصویر ذهنی شهروندان از آن محله و شهر دارد. این تأثیر اغلب به عناصر بصری نمای بناها و مؤلفه‌های پیرامونی آن وابسته است. مرور مطالعات مربوط به محله تاریخی خیابان تربیت شهر تبریز، مشخص کرد که عدم تناسب در فرم و فضا و میان عناصر نماهای بناهای تاریخی و بناهای نوساز تجاری، بر تصویر ذهنی شهروندان تأثیری منفی دارد. این مطالعه بر اساس ارزیابی دیدگاه شهروندان، قصد دارد عناصر عمده بصری تأثیرگذار بر ذهنیت شهروندان را مشخص کند. داده‌ها با استفاده از روش کمی از طریق پرسشگری و انجام مصاحبه مستقیم جمع‌آوری شده است. مصاحبه‌شوندگان به صورت اتفاقی، از شهروندانی که در محدوده مورد نظر در حال تردد بودند، انتخاب شده‌اند. نتایج حاکی از این امر است که از عناصر عمده بصری، رنگ و شیوه معماری، بیش‌ترین تأثیر را بر نمای ساختمان‌های تاریخی و نوساز دارند. این یافته‌ها نوع نگرش شهروندان به نمای ساختمان‌ها را ارزیابی می‌کند و می‌تواند به طراحان و متخصصان معماری به منظور توسعه‌های آتی بصری محدوده‌های ویژه همانند محور تاریخی تربیت یاری رساند.

واژگان کلیدی: نماهای بناها، عناصر عمده بصری، شیوه و مؤلفه‌های معماری، عابران، خیابان تاریخی تربیت.

## مقدمه

نمای بناهای تاریخی نسبت به نماهای جدید بیش تر مورد توجه قرار می گیرند (Herzog et al., 1982; Marina and Renato, 2006). از این رو نمای بناهای تاریخی به این دلیل اهمیت می یابند که در تصویر ذهنی شهروندان تأثیرگذار هستند. اساساً می توان اذعان داشت که تصور ذهنی شهروندان از بناها، بر پایه نماهای آن ها شکل می گیرد (Imamoglu, 2000). به همین ترتیب نمای خارجی بناها بر محور فرم و کیفیت، مهم ترین مؤلفه ارزیابی و تأثیرگذاری بر تصویر ذهنی شهروندان در معماری قلمداد می شود (Robbins and Langton, 1999; Gifford, 2001; Brown and Gifford, 2001; et al., 2000). مطالعات متعددی همانند (Russell et al., 1981 و Mehrabian and Russell 1974)، نشان می دهد که چگونه ارزیابی ناظران از معماری، وابسته به ارزیابی آنان از نماهای مختلف بناهاست. شهروندان اغلب تصویر ذهنی خود را از نمای بناهای تاریخی براساس عناصر بصری همانند شکل ها، رنگ ها و شیوه های معماری تحلیل و ارزیابی می کنند. این بدین معنی است که عناصر بصری نمای بناهای تاریخی بر تصویر ذهنی شهروندان تأثیرگذار است. از این رو، مقاله حاضر درصدد است عناصر عمده بصری نماهای ساختمان های تاریخی را، که بیش ترین تأثیر را بر تصویر ذهنی شهروندان در محدوده مورد مطالعه دارند، تبیین کند. به منظور دست یابی به این هدف مؤلفه های اثرگذار شناسایی شدند و براساس آن ها محور تاریخی خیابان تربیت مورد مطالعه قرار گرفته است. در مرور ادبیات موضوع در خصوص عناصر عمده بصری نماهای ساختمانی و نظریه های مربوط به آن و درباره چگونگی شکل گیری تصویر ذهنی شهروندان از نماها، بحث شده است.

## ۱. نمای بناها و سیمای شهر

نما وجه خارجی بناست که ارزش و ساختار آن را نشان می دهد (Huxtable, 2004) به گونه ای که ارتباط بین فضای داخلی و خارجی کالبد بنا بر اساس آن شکل می گیرد (Hayashi, 2004) و تأثیر برجسته ای بر سیمای شهر دارد (Moughtin et al., 1995; AbuG-1997; Hui, 2007; Kong and Yeoh, 2004; hazzeh). این تأثیر به حدی است که هوکستابل متذکر می شود که حتی پله ای کنار بنا با نمای آن تعیین می شود. فضاهای شهری با نمای بناها، نمای بناهای پیرامونی، چشم انداز محیط و خیابان را مشخص می کنند (Huxtable, 2004). به همین نحو، نمای بنا بر تمام ابعاد محیط کالبدی اجسام و ذهنی افراد تأثیر می گذارد و اهمیت موضوع را در مورد سیمای شهر و به تبع آن محله های تاریخی به تصویر می کشد. نمای بناها رخدادهای متفاوتی را برای ناظران تداعی می کند (Moughtin et al., 1995). نماها اغلب برای ارزیابی تصویر محدوده های تاریخی مورد توجه قرار می گیرند. در واقع تصویر ذهنی نماهای تاریخی از طریق عناصر بصری آن، که در معرض ارزیابی ناظر قرار می گیرد، قابل سنجش است.

## ۲. سابقه تاریخی طراحی و ساخت مصلی

تصویر ذهنی نمای بناهای تاریخی بیش تر از طریق عناصر بصری آن معرفی می شود. سبک معماری (Nasar, 1989; Stamps III, 2000)

## ۳. ارزیابی نمای بناهای تاریخی

مطالعات متعددی بر اهمیت ارزیابی نمای ساختمان ها تأکید کرده اند (Robbins and Langton, 1999; Imamoglu, 2000; Gifford et al., 2001; and Brown and Gifford, 2001). تأکید فراوان بر این عناصر، بسیار در خور توجه است؛ چرا که ارزیابی کیفیت معماری محیط تا حدودی زیادی بر اساس اشکال کالبدی صورت می پذیرد. برخی مطالعات به این نتیجه رسیده اند که نه تنها اشکال کالبدی بلکه عوامل مشخصی مانند بازخوردهای احساسی ناظران به ساختمان و کیفیت ارزیابی معماری محیط ساخته شده را متأثر می سازند (Mehrabian and Russell, 1974; Baloglu and McCleary, 1999; Gifford et al., 2000, and Beerli and Martyn, 2004). کوهنریه در سال ۲۰۰۲ اذعان داشت که ارزیابی شهروندان از نمای بناهای تاریخی بر اساس فرم، اطلاعات هویتی یا پیش زمینه، یا علم به عملکرد آن بنای تاریخی شکل می گیرد. معیارهای جذابیت نمای بناهای تاریخی بر اساس رنگ، مصالح و سهم هریک از آن ها تعریف شده است (Coetier, 2002). براون و جیفرود در سال ۲۰۰۱، عوامل ادراکی، وضوح، پیچیدگی، حس تعلق، اصالت، دوام و معنی دار بودن را به عنوان عوامل ارزیابی نمای بنا بیان کرده اند. گروت در سال ۱۹۹۴ و جیفرود و همکاران در سال ۲۰۰۰، با بیان دیدگاه های مختلف درباره معیارهای ارزیابی، یادآور شده اند که سنجش کیفیت بصری وابسته به میزان یکپارچگی کالبدی و بصری مناظر دید است. نمای ساختمان ها بیش تر بر اساس الگوهای مشخص ارزیابی می شود (Purcell and Nasar, 1992; Gifford et al., 2000). برخی محققان در این زمینه بر این عقیده هستند که نمای بناها بر حس ارزیابی ناظران از کلیت کالبد تأثیرگذار است. از سوی دیگر، برخی مطالعات بر ارزیابی نمای ساختمان ها، بر حسب لذت و انگیزشی که از مشاهده نمای بنا حاصل می شود، تأکید دارند (Mehrabian and Russel, 1974; Meh-



تصویر شماره ۲: نماهای با ارزش محور پیاده تربیت

### ۵. روش انجام پژوهش

مطالعه بر اساس روش کمی انجام گرفته و داده‌ها از طریق پرسشنامه جمع‌آوری شده است. مدت زمان جمع‌آوری اطلاعات از مهرماه تا اسفندماه ۱۳۹۰ بوده است. پایایی پرسشنامه از طریق آزمون کرونباخ به مقدار ۰/۸۹ به دست آمد. در طول مطالعه، پرسش‌های سخت و مشکل، ساده و قابل فهم شدند. از پاسخگویان سؤال شد که چقدر عناصر نمای ساختمان بر تصویر ذهنی تاریخی این منطقه تأثیر می‌گذارد و خواسته شد اهمیت عناصر بصری نماها را بر اساس طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت ارزیابی کنند.

### ۶. نمونه آماری

از مجموع ۳۰۶ نفر نمونه آماری، خطای نمونه‌های تجمع شده برابر با ۰/۲۱۸۴۳ بوده است. بیشتر افراد نمونه، شهروندانی بوده‌اند که برای خرید، کار یا سکونت در محدوده مورد مطالعه حضور داشته‌اند و در این میان افرادی که با منطقه آشنا بودند و نسبت به پاسخ دادن به سؤالات علاقه‌مند بودند، انتخاب شدند. سن بیش تر مصاحبه‌شوندگان بین ۲۵ تا ۵۱ سال بود (۴۵/۳٪،  $n = 138$ ) و نسبت زنان بیش تر از مردان بود. افراد کمتر از بیست سال از فهرست خارج شدند زیرا به نظر رسید تمایل کمتری به تکمیل پرسشنامه دارند. بیشتر پاسخگویان دارای مدرک دیپلم بودند (۷۳/۸٪،  $n = 226$ ) و کم‌ترین درصد مربوط به پاسخ‌دهندگانی بود که مدرک لیسانس و بالاتر داشتند (۲۱/۹٪،  $n = 7$ ).

### ۷. تحلیل داده‌ها

تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام پذیرفت. با محاسبه همبستگی پیرسون، تأثیر عناصر بصری نماهای تاریخی، بر

نتیجه راه، کبکوک و کارمان در سال ۲۰۰۸ کامل و تأکید کردند که ارزیابی نمای بنا از طریق میزان وابستگی (خوشایندی یا ناخوشایندی)، انگیزش (تحریک‌آمیزی، کسالت‌آوری) و آرامش‌بخشی (آرامش‌بخشی، پریشانی) به دست می‌آید. در نهایت، این تحقیق نیز در جهت اهداف پژوهش، در بین همه نظریه‌های موجود در سنجش نمای بناها، بر تأثیر بصری مؤلفه‌های کالبدی بناها تأکید دارد.

### ۴. ناحیه مورد مطالعه

خیابان تربیت یکی از دسترسی‌های مهم در شهر تبریز است. این مکان در گذشته نقش مسکونی داشت ولی به تدریج اهمیت تجاری بر نقش مسکونی آن غلبه کرد و در نهایت به محور پیاده تربیت تبدیل شد. محور پیاده تربیت در قلب شهر و درون بافت تاریخی قرار دارد و هسته مرکزی شهر راه، از خیابان امام به بازار تبریز مرتبط می‌سازد. مهم‌ترین مراکز پیرامون این محل میدان ساعت (که عمارت قدیمی شهرداری تبریز در آن واقع است) و بازار تبریز است. تا پیش از تبدیل وضعیت این خیابان، نماهای قدیمی و معماری خاص بدنه آن‌ها، در حال فرسودگی بود. بار ترافیکی سنگینی نیز در این منطقه پرازدحام وجود داشت. برای حل مشکل ترافیک این خیابان و نیز نجات، بازسازی و پردازش معماری سنتی و نماهای آن، ضرورت حذف این محور از شبکه ترافیکی منطقه و اختصاص آن به عابران پیاده احساس می‌شد. بیش تر نمای بناهای قدیمی تربیت مخصوص به آذربایجان است که مشابه آن‌ها را در شهر باکو نیز می‌توان ملاحظه نمود. تعدادی از بناهای ارزش‌مندتر در میدان ساعت و ابتدای ارتش شمالی، در اثر اصابت موشک در زمان جنگ تحمیلی از بین رفتند. تصویر شماره ۱ محدوده ترددی خیابان تربیت را نشان می‌دهد. هم‌چنین در تصویر شماره ۲ نماهای با ارزش در این محدوده نشان داده شده است.



تصویر شماره ۱: محدوده تردد عابر گذر خیابان تربیت



معماری نمای بنا (میانگین =  $12/6$ )، شکل نمای بنا (میانگین =  $12/6$ )، تزیین‌های نمای بنا (میانگین =  $8/5$ ) و مواد و مصالح نمای بنا (میانگین =  $7/5$ ) مهم‌ترین عوامل در ارائه تصویر ذهنی هستند. در مقابل، بُعد نمای ساختمان با (میانگین =  $2/5$ ) و بافت نمای ساختمان (میانگین =  $4/5$ ) از مؤلفه‌های بصری با درجه اهمیت کمتری محسوب می‌شوند. با این حال، نباید برای توسعه‌های آتی محدوده مورد مطالعه نادیده انگاشته شوند. در بین این دو گروه، رنگ به عنوان عنصری مهم در نمای ساختمان‌های تاریخی امتیاز متوسطی برابر  $5/5$  گرفته است که تأثیر آن را در تصویر ذهنی شهروندان نشان می‌دهد. کاربرد رنگ در نماها، نباید منظر خیابان را تیره و دلگیر نماید. رنگ‌هایی مثل سفالی و سرخاب (تصویر شماره ۳) به عنوان مناسب‌ترین رنگ‌ها برای نماهای ساختمان‌های تاریخی این محدوده، قابل توجه هستند. شکل‌های شماره ۳ و ۴ به ترتیب نشانگر نماهای ساختمان‌های تاریخی با تصاویر ذهنی قوی و ضعیف هستند.

ارزیابی عابران اندازه‌گیری شد و عناصر بصری که بر تصویر ذهنی شهروندان تأثیر می‌گذارند، مشخص گردید. نتایج نشان می‌دهد که عناصر نمای بناها بیش‌ترین تأثیر را بر غنای بصری تصویر ذهنی افراد دارد.

**۸. یافته‌ها**

عناصر بصری تأثیر برجسته‌ای بر تصویر ذهنی شهروندان می‌گذارند. در این مطالعه، اهمیت این عناصر از طریق بررسی میانگین امتیازات، مشخص شد. پس از رتبه‌بندی اهمیت عناصر بصری، رابطه بین این عناصر با تصاویر ذهنی شهروندان تعیین گردید. جدول شماره ۱ اهمیت نمای ساختمان‌های تاریخی را در مؤلفه‌های بصری نشان می‌دهد.

نتایج نشان می‌دهد که تمام عناصر بصری امتیاز متوسطی بین  $5/2$  و  $6/12$  گرفته‌اند. این بدین معنی است که اهمیت آن‌ها در نظر پیاسخگویان در حد مهم و بسیار مهم است. بر این اساس، سبک

جدول شماره ۱: اهمیت نمای ساختمان‌های تاریخی در مؤلفه‌های بصری در نظر پاسخگویان (N = 306)

میانگین	انحراف معیار	عناصر بصری
۶/۱۲	۰/۹۷	سبک معماری نمای بنا
۶/۱۲	۰/۹۷	شکل نمای بنا
۵/۸	۱/۱	تزیینات نمای بنا
۵/۷	۱/۲	مواد و مصالح نمای بنا (آجر - بلوک - تراورتن - کامپوزیت)
۵/۵	۱/۲	رنگ نمای بنا
۵/۴	۱/۲	بافت نمای بنا
۵/۲	۱/۳	ابعاد نمای بنا (ارتفاع و عرض)



تصویر شماره ۳: نمای بناهای تاریخی با تصویر ذهنی قوی



تصویر شماره ۴: نمای بناهای تاریخی با تصویر ذهنی ضعیف

نتایج همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که برخی مؤلفه‌های بصری نمای بناهای تاریخی با تصویر ذهنی قوی شهروندان، همبستگی معنی‌داری با سایر عوامل دارند. بین تمام عناصر، سبک معماری ( $P = 0/3213^{**}$ ,  $r > 0/91$ ) قوی‌ترین ارتباط را با ارزیابی نمای بناهای تاریخی داشته است. این امر بدین معنی است که سبک معماری نمای بناهای تاریخی بیش‌ترین تأثیر را بر تصاویر ذهنی دارد. مواد و مصالح ( $P = 0/2448^{**}$ ,  $r > 0/01$ ) و شکل نمای بناها ( $P = 0/2072^{**}$ ,  $r > 0/0375$ ) دیگر عناصر بصری هستند که بر ارزیابی از نمای بناهای تاریخی اثر می‌گذارند. به بیان دیگر، تناسب و هماهنگی در شکل و مواد و مصالح تأثیر مثبتی روی تصاویر ذهنی شهروندان از نماهای ساختمان‌های تاریخی دارند. نتایج این مطالعه با مطالعات قبلی نشان می‌دهد که سبک معماری (Nasar, 1989; Stamps III, 1991; Karaman, 2005; Hui, 2007) بصری (Stamps III and Nasar, 1997; Gifford et al., 2000) و مواد و مصالح (Swirnoff, 1982; Karaman, 2005; Hui, 2007) مهم‌ترین عناصر زیبایی‌شناختی تحلیل نمای بناها هستند.

به همین ترتیب نتایج نشان می‌دهند که رنگ ( $P = -0/2072^{**}$ ,  $R > 0/0375$ ) تنها عنصر بصری است که روی نماهای ساختمان‌های تاریخی تأثیر منفی دارد. از این رو، عدم پیوستگی و تناسب رنگ مهم‌ترین عامل در افت کیفیت نماهای ساختمان‌های تاریخی است. کاربرد رنگ می‌تواند اعتبار و تصویر ذهنی نما را غنا بخشد. مشخص شده است که رنگ‌هایی هم‌چون صورتی و زرد تأثیر بصری نماهای تاریخی را تضعیف می‌کنند (همان‌طور که در شکل شماره ۴ نشان داده شده است). نتایج این تحقیق، همسو با یافته‌های کارمان (۲۰۰۵)، سویرنف (۱۹۸۲) و های (۲۰۰۷) است که رنگ را به عنوان عنصری تأثیرگذار بر ارزیابی تصویر ذهنی شهروندان از نمای بناها معرفی می‌کند.

عناصر عمده بصری که تأثیر برجسته‌ای بر ارزیابی‌ها و دیدگاه‌های مردم از نمای بناهای تاریخی داشتند، انتخاب شده‌اند. برای فهم ابعاد این تأثیر، از تحلیل همبستگی پیرسون برای پیدا کردن رابطه بین عناصر بصری و ارزیابی نماهای ساختمان‌های تاریخی با تصاویر ذهنی قوی و ضعیف استفاده شده است.

جدول شماره ۲: همبستگی بین مؤلفه‌های بصری و تصویر ذهنی شهروندان از نماهای قوی بناهای تاریخی

تعداد ناظران (شکل شماره ۳)	سبک معماری نمای بنا	شکل نمای بنا	مواد و مصالح نمای بنا
۳۴	$r = 0.3213^{**}$		
	$sig = 0.01$		
۵۱	$0.3101^{**}$		
	$0.01$		
۴۱	$0.2573^{**}$		
	$0.08$		
۳۳	$0.2628^{**}$	$0.2072^{*}$	$0.2448^{**}$
	$0.06$	$0.375$	$0.125$
۳۷	$0.3185^{**}$		
	$0.01$		

\*\* همبستگی در سطح معنی‌داری ۰.۰۱. \* همبستگی در سطح معنی‌داری ۰.۰۵.

جدول شماره ۳: همبستگی بین مؤلفه‌های بصری و تصویر ذهنی شهروندان از نماهای ضعیف بناهای تاریخی

تعداد ناظران (شکل شماره ۴)	رنگ نمای ساختمان
۵	$-0.2072^{*}$
	$0.375$
۷	$-0.2656^{**}$
	$0.05$
۱۴	$-0.2086^{*}$
	$0.3616$

\*\* همبستگی در سطح معنی‌داری ۰.۰۱. \* همبستگی در سطح معنی‌داری ۰.۰۵.

## نتیجه گیری

نمای بناها، به عنوان حد فاصل بین فضای داخلی و خارجی، اغلب موضوع ارزیابی عابران از محله‌های تاریخی است و تأثیر بسزایی بر تصویر ذهنی شهروندان دارد. عوامل مشخصی مانند بازخوردهای احساسی ناظران نسبت به ساختمان بر کیفیت ارزیابی معماری محیط ساخته شده تأثیر می‌گذارد. از این رو، این مطالعه روی ارزیابی از نمای ساختمان‌های تاریخی بر اساس عناصری مانند شکل، رنگ، مواد و مصالح و غیره متمرکز شده است. نتایج نشان می‌دهد سبک معماری، تزئین‌ها و مواد و مصالح به ترتیب مهم‌ترین عناصر بصری در شکل‌دادن تصاویر ذهنی از نماهای ساختمان‌های تاریخی هستند. عناصر بصری دیگر مانند رنگ و بافت در شکل‌دادن به تصاویر ذهنی نمای بناهای تاریخی کم‌اهمیت‌تر هستند. با وجود این، از تأثیر آن‌ها در حفاظت یا توسعه بناها در آینده، نباید غفلت شود. در گام بعدی نتایج نشان داد که سبک معماری، مواد و مصالح و شکل تأثیر مثبتی بر غنای بصری تصاویر ذهنی شهروندان، از نمای بناهای تاریخی دارند. در این بین سبک معماری به عنوان مهم‌ترین عنصر تأثیرگذار تعیین شد. از سوی دیگر، رنگ، تنها عنصر بصری است که تأثیر منفی بر تصاویر ذهنی نمای ساختمان‌های تاریخی دارد. استفاده از رنگ‌های ناپیوسته مثل صورتی و زرد (به‌ویژه در تزئین‌های جانبی واحدهای تجاری) تصویر تاریخی نمای بناها را در محدوده مورد مطالعه مخدوش می‌کند. رنگ‌هایی مثل سفالی و سرخابی مناسب‌ترین رنگ‌ها برای نماهای ساختمان‌های تاریخی محدوده مورد مطالعه تشخیص داده شد و کیفیت و غنای بصری منظر خیابان را ارتقا می‌بخشند. چنانچه قبلاً هم ذکر گردید، بیش‌تر شهروندان به اهمیت سبک معماری در تأثیرگذاری و شکل بخشیدن به تصویر ذهنی نمای بناهای تاریخی اذعان داشتند. این امر تلویحاً بدین معنی است که شهروندان بدون داشتن پیش‌زمینه معماری از اهمیت مؤلفه‌های معماری در نمای بناهای تاریخی آگاه هستند. از آن‌جا که ارزیابی مردم از نمای بناهای تاریخی با ارزیابی متخصصان معماری متفاوت است، مطالعه دیگری برای مقایسه ارزیابی این دو گروه پیشنهاد می‌گردد. به دلیل محدودیت تحقیق، امکان بررسی تأثیرگذاری فرهنگ و نژاد بر بافت بناهای تاریخی وجود ندارد. در مجموع نتایج این مطالعه پلی بین ارزیابی‌های محیطی مردم و معماری از نمای بناهای تاریخی ایجاد کرده است. استفاده از نتایج نظرات شهروندان به طراحی مطلوب و بهینه در این گونه بناها کمک شایانی می‌کند و منجر به بهبود پایداری محیطی می‌شود. حراست از بناهای تاریخی فقط در قلمرو وظیفه طراحان و معماران قرار نمی‌گیرد، بلکه شهروندان از بازیگران اصلی در این زمینه هستند.

## فهرست منابع و مراجع

1. Abu-Ghazze, T. M. (1997), "Signs, Advertising and the Image-ability of Buildings: A Perceptual Selection in the View from the Street in Amman, Jordan", *Journal of Habitatintl*, 21(2): 255-267.
2. Akalin, A., Yildirim, K., Wilson, CH., and Kilicoglu, O. (2009), "Architecture and Engineering Students' Evaluations of House Façades: Preference, Complexity and Impressiveness", *Journal of Environmental Psychology*, 29(1): 124-132.
3. Aspinall, P. A. (2001), "Building Behaviour", *Journal of Building Services Engineering Research and Technology*, 22(1): 34-46.
4. Baloglu, S., and McCleary, K. (1999), "A Model of Destination Image Formation", *Annals of Tourism Research*, 26(4): 868-897.
5. Beerli, A., and Martý'n, J. D. (2004), "Factors Influencing Destination Image", *Annals of Tourism Research*, 31(3): 657-681.
6. Brown, G., Gifford, R. (2001), "Architects Predict Lay Evaluations of Large Contemporary Buildings: Whose Conceptual Properties?", *Journal of Environmental Psychology*, 21(1): 93-99.
7. Coeterier, J. F. (2002), "Lay People's Evaluation of Historic Sites", *Journal of Landscape and Urban Planning*, 59(2): 111-123.
8. Cubukcu, E., and Kahraman, I. (2008), "Hue, Saturation, Lightness, and Building Exterior Preference: An Empirical Study in Turkey Comparing Architects' and Nonarchitects' Evaluative and Cognitive Judgments", *Journal of Color Research & Application*, 33(5): 395 - 405.
9. Frewald, D. B. (1990), "Preferences for Older Buildings: A Psychological Approach to Architectural Design", *Journal of Dissertation Abstracts International*, 51(1-B): 414-415.
10. Gifford, R., Hine, D. W., Muller-Clemm, W., JR, D. J. R., and Shaw, K. T (2000), "Decoding Modern Architecture: A Lens Model Approach for Understanding the Aesthetic Differences of Architects and Laypersons", *Journal of Environment and Behavior*, 32(2): 163-187.
11. Groat, L. (1994), *Carbuncles, columns, and pyramids: Lay and expert evaluations of contextual design Strategies*, In Scheer, B.C., and Preiser, W.F.E(Eds.), Design review: Challenging urban aesthetic control, Chapman and Hall, New York.
12. Hayashi, T. (2004), "Lasnamäe Track and Field Centre: Façade, MAJA, Estonian Architectural Review", Retrieved 7 September 2010, from <http://www.solness.ee/majaeng/index.php?gid=60&id=323>.
13. Herzog, T. R., Kaplan, S., and Kaplan, R. (1982), "The Prediction of Preference for Unfamiliar Urban Places", *Journal of Population and Environment*, 5(1): 43-59.
14. Hui, C., W. (2007), "Evaluation of the Façade of Buildings in the "Type 2 Residential Area" of the 7th Land Consideration District in Taichung City", Unpublished Master thesis, University of Science and Technology of China, China.
15. Huxtable, A. L. (2004), "Building Façade", Retrieved 15 Feb, 2010, from [http://www.class.uidaho.edu/c o m m u n i t y r e s e a r c h / f a c a d e \\_ r e m o d e l i n g . h t m](http://www.class.uidaho.edu/c o m m u n i t y r e s e a r c h / f a c a d e _ r e m o d e l i n g . h t m).

16. Imamoglu, Ç. (2000), "Complexity, Preference and Familiarity: Architecture and Nonarchitecture Turkish Students' Assessments of Traditional and Modern House Façades", **Journal of Environmental Psychology**, 20(1): 5-16.
17. Karaman, A. (2005), "Defining the Regional Identity: Conceptual Parameter of Urban Morphology", Retrieved 9 December 2010, from <http://www.neduet.edu.pk/archjournal/jrap-2001/Web-jrap%202001%20article3.pdf>.
18. Kong, L., Yeoh, B. (2004), "The Meanings and Making of Place: Exploring History, Community, and Identity", Retrieved 7 April, 2010, from <http://profile.nus.edu.sg/fass/geokongl/intro.pdf>.
19. Marina, M., and Renato, T. (2006), "Aesthetic, Perception and Preference for Historical and Modern Buildings", **Journal of Cognitive Processing**, 7(1): 66-67.
20. Mehrabian, A., and Russell, J. A. (1974), **An Approach to Environmental Psychology**, MA, MIT Press, Cambridge.
21. Mehrabian, A. (1976), **Public Places and Private Spaces: The Psychology of Work, Play, and Living Room Environments**, Basic Books Inc, New York.
22. Mitra, A., and Lankford, S. (1999), **Research Methods in Park, Recreation, and Leisure Services**, Sagamore Publishing, Champaign, Illinois.
23. Moughtin, C., Oc, T., and Tiesdell, S. (1995), **Urban Design: Ornament and Decoration**, Butterworth Architecture Press, Great Britain.
24. Nasar, J. L. (1983), "Adult Viewers' Preferences in Residential Scenes: A Study of the Relationship of Environmental Attributes to Preference", **Journal of Environment and Behavior**, 15(5): 589-614
25. Nasar, J. L. (1989), Symbolic Meaning of House Styles, **Journal of Environment and Behavior**, 21(3): 235-257.
26. Purcell, T., and Nasar, J. L. (1992), "Experiencing Other People's Houses: A Model of Similarities and Differences in Environmental Experience", **Journal of Environmental Psychology**, 12(3): 199-211.
27. Robbins, S. P., and Langton, N. (1999), **Organizational Behavior**, Prentice Hall, Scarborough, Ontario.
28. Russell, J. A., Ward, L. M., and Pratt, G. (1981), "Affective Quality Attributed to Environments: A Factor Analysis Study", **Journal of Environment and Behavior**, 13(3): 259-288.
29. Stamps III, A. E. (1991), "Public Preferences for High Rise Buildings: Stylistic and Demographic Effects", **Journal of Perceptual and Motor Skills**, 72(33): 839-844.
30. Stamps III, A. E. (1999), "Architectural Detail, Van der Laan Septaves and Pixel Counts", **Journal of Design Studies**, 20(1): 83-97.
31. Stamps III, A. E., and Nasar, J. L. (1997), "Design Review and Public Preferences: Effects of Geographical Location, Public Consensus, Sensation Seeking, and Architectural Styles", **Journal of Environmental Psychology**, 17(1): 11-32.
32. Swirnoff, L. (1982), "The Visual Environment: Consider the Surface", **Journal of The Environmentalist**, 2(3): 217-222.